

SKLEPI

SKLEP SVETA (SZVP) 2020/1656

z dne 6. novembra 2020

o podpori Unije za dejavnosti Mednarodne agencije za atomsko energijo (MAAE) na področju jedrske varnosti in v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji ter zlasti členov 28(1) in 31(1) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Evropski svet je 12. decembra 2003 sprejel Strategijo Evropske unije proti širjenju orožja za množično uničevanje (v nadaljnjem besedilu: Strategija), ki v poglavju III našteva ukrepe, ki bi jih morali zoper tovrstno širjenje sprejeti v Uniji, pa tudi v tretjih državah.
- (2) Unija Strategijo dejavno izvaja in uveljavlja ukrepe iz poglavja III, in sicer zlasti s sproščanjem finančnih sredstev, namenjenih podpori za posebne projekte, ki jih izvajajo večstranske institucije, kot je Mednarodna agencija za atomsko energijo (MAAE).
- (3) Svet je 17. novembra 2003 sprejel Skupno stališče 2003/805/SZVP ⁽¹⁾. Navedeno skupno stališče med drugim poziva k pospeševanju sklenitve celovitih sporazumov o nadzornih ukrepih in Dodatnih protokolov z MAAE, Unijo pa obvezuje, da deluje tako, da bodo Dodatni protokol in celoviti sporazumi o nadzornih ukrepih postali merilo v sistemu preverjanja MAAE.
- (4) Svet je 17. maja 2004 sprejel Skupni ukrep 2004/495/SZVP ⁽²⁾.
- (5) Svet je 18. julija 2005 sprejel Skupni ukrep 2005/574/SZVP ⁽³⁾.
- (6) Svet je 12. junija 2006 sprejel Skupni ukrep 2006/418/SZVP ⁽⁴⁾.
- (7) Svet je 14. aprila 2008 sprejel Skupni ukrep 2008/314/SZVP ⁽⁵⁾.
- (8) Svet je 27. septembra 2010 sprejel Sklep 2010/585/SZVP ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Skupno stališče Sveta 2003/805/SZVP z dne 17. novembra 2003 o vsesplošni uporabi in krepitevi multilateralnih sporazumov na področju neširjenja orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev (UL L 302, 20.11.2003, str. 34).

⁽²⁾ Skupni ukrep Sveta 2004/495/SZVP z dne 17. maja 2004 o podpori dejavnostim MAAE po Načrtu za jedrsko varnost in v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 182, 19.5.2004, str. 46).

⁽³⁾ Skupni ukrep Sveta 2005/574/SZVP z dne 18. julija 2005 o podpori dejavnostim MAAE na področju jedrske varnosti in preverjanja ter v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 193, 23.7.2005, str. 44).

⁽⁴⁾ Skupni ukrep Sveta 2006/418/SZVP z dne 12. junija 2006 o podpori dejavnostim MAAE na področju jedrske varnosti in preverjanja ter v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 165, 17.6.2006, str. 20).

⁽⁵⁾ Skupni ukrep Sveta 2008/314/SZVP z dne 14. aprila 2008 o podpori dejavnostim MAAE na področju jedrske varnosti in preverjanja ter v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 107, 17.4.2008, str. 62).

⁽⁶⁾ Sklep Sveta 2010/585/SZVP z dne 27. septembra 2010 o podpori dejavnostim MAAE na področju jedrske varnosti in preverjanja ter v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 259, 1.10.2010, str. 10).

- (9) Svet je 21. oktobra 2013 sprejel Sklep 2013/517/SZVP ⁽⁷⁾.
- (10) Svet je 21. decembra 2016 sprejel Sklep (SZVP) 2016/2383 ⁽⁸⁾, 8. junija 2020 pa je podaljšal njegovo trajanje s Sklepom Sveta (SZVP) 2020/755 ⁽⁹⁾.
- (11) Sprememba Konvencije o fizičnem varovanju jedrskega materiala (v nadaljnjem besedilu: Konvencije) je začela veljati 8. maja 2016. Vse države članice EU in Skupnost Euratom so pogodbenice Spremembe Konvencije o fizičnem varovanju jedrskega materiala iz leta 2005 (v nadaljnjem besedilu: Sprememba Konvencije). Unija še naprej spodbuja njeno vsesplošno uporabo in učinkovito izvajanje, tudi s podporo dejavnostim jedrske varnosti, ki se izvajajo v okviru načrta MAAE za jedrsko varnost za obdobje 2018–2021.
- (12) Ob ponovni potrditvi, da je za jedrsko varnost v državi v celoti odgovorna država, je Unija zavezana nadaljnji krepitvi jedrske varnosti z izvajanjem nacionalnih varnostnih ukrepov in mednarodnim sodelovanjem. Unija bo še naprej podpirala delo MAAE pri pomoči državam članicam, na njihovo prošnjo, pri vzpostavljanju in izboljševanju učinkovitih in trajnostnih nacionalnih režimov jedrske varnosti. Podpora Unije bo tako v skladu z ministrsko deklaracijo in ugotovitvami „Mednarodne konference o jedrski varnosti – ohranjanje in krepitev prizadevanj“ (konferenca ICONS), ki je bila sklicana na sedežu MAAE od 10. do 14. februarja 2020 na Dunaju. Še naprej bo prispevala k izvajanju Načrta MAAE za jedrsko varnost za obdobje 2018 – 21, ki ga je 13. septembra 2017 odobril svet guvernerjev MAAE in 14. septembra 2017 potrdila generalna konferenca. Unija si prizadeva ohraniti trajnost in učinkovitost izvajanja prejšnjih skupnih ukrepov Sveta in sklepov Sveta v podporo načrtom MAAE za jedrsko varnost –

SPREJEL NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

1. Unija za namene nadaljnjega učinkovitega izvajanja Strategije podpira dejavnosti Mednarodne agencije za atomsko energijo (MAAE), katerih cilj je:

- (a) prispevati k svetovnim prizadevanjem za doseganje učinkovite jedrske varnosti z oblikovanjem celovitih smernic za jedrsko varnost in, na prošnjo, s spodbujanjem uporabe takih smernic z medsebojnimi strokovnimi pregledi in svetovalnimi storitvami ter krepitvijo zmogljivosti, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem;
- (b) pomagati pri pristopanju in izvajanju ustreznih mednarodnih pravnih instrumentov ter pri krepitvi mednarodnega sodelovanja in usklajevanja pomoči ter
- (c) podpirati mandat MAAE, da prevzame osrednjo vlogo in okrepi mednarodno sodelovanje na področju jedrske varnosti kot odgovor na prednostne naloge držav članic, izražene v sklepih in resolucijah organov za oblikovanje politike MAAE.

2. Projekti, ki jih bo financirala Unija, zagotavljajo podporo za:

- (a) prednostne in medsektorske projekte na področju jedrske varnosti, kot so vsesplošna uporaba Spremembe Konvencije o fizičnem varovanju jedrskega materiala, storitve na področju računalniške varnosti in informacijske tehnologije ter krepitev kulture jedrske varnosti;
- (b) upravljanje informacij s poudarkom na oceni potreb, prednostnih nalog in groženj na področju jedrske varnosti;

⁽⁷⁾ Sklep Sveta 2013/517/SZVP z dne 21. oktobra 2013 o podpori Unije za dejavnosti Mednarodne agencije za atomsko energijo na področju jedrske varnosti in preverjanja ter v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 281, 23.10.2013, str. 6).

⁽⁸⁾ Sklep Sveta (SZVP) 2016/2383 z dne 21. decembra 2016 o podpori Unije za dejavnosti Mednarodne agencije za atomsko energijo na področju jedrske varnosti in v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 352, 23.12.2016, str. 74).

⁽⁹⁾ Sklep Sveta (SZVP) 2020/755 z dne 8. junija 2020 o spremembi Sklepa (SZVP) 2016/2383 o podpori Unije za dejavnosti Mednarodne agencije za atomsko energijo na področju jedrske varnosti in v okviru izvajanja Strategije EU proti širjenju orožja za množično uničevanje (UL L 179I, 9.6.2020, str. 2).

- (c) jedrsko varnost materialov in z njimi povezanih objektov s poudarkom na izboljšanju fizičnega varovanja ter evidentiranja in nadzora jedrskega materiala za celotni gorivni cikel ter konceptualnem dokumentu o uporabi ukrepov za fizično varovanje v času COVID-19;
 - (d) jedrsko varnost materialov, ki niso pod upravnim nadzorom, s poudarkom na infrastrukturi za institucionalni odziv glede materialov, ki niso pod upravnim nadzorom;
 - (e) oblikovanje programa in mednarodno sodelovanje s poudarkom na oblikovanju programa za izobraževanje in usposabljanje;
 - (f) krepitev zmogljivosti in izobraževanje na področju jedrske varnosti ob upoštevanju vidika spolov.
3. Pri izvajanju projektov iz odstavka 2, s katerimi se zagotavlja podpora dejavnostim iz odstavkov 1 in 2, se zagotovita prepoznavnost Unije in ustrezno upravljanje programov v okviru izvrševanja tega sklepa.
 4. Projekti iz odstavka 2 se izvajajo v korist vseh držav članic MAAE in držav nečlanic MAAE.
 5. Vsi deli projekta so podprti s proaktivnimi in inovativnimi dejavnostmi za ozaveščanje javnosti, ki so jim dodeljena ustrezna sredstva.
 6. Podroben opis projektov iz odstavka 2 se nahaja v Prilogi k temu sklepu.

Člen 2

1. Za izvajanje tega sklepa je odgovoren visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko (v nadaljnjem besedilu: visoki predstavnik).
2. Za tehnično izvajanje projektov iz člena 1(2) je pristojna MAAE. To nalogo opravlja pod nadzorom visokega predstavnika. V ta namen visoki predstavnik sklene potrebne dogovore z MAAE.

Člen 3

1. Referenčni finančni znesek za izvajanje projektov iz člena 1(2) je 11 582 300 EUR.
2. Izdatki, ki se financirajo iz zneska iz odstavka 1, se upravljajo v skladu s postopki in pravili, ki se uporabljajo za proračun Unije.
3. Evropska komisija nadzira ustrezno upravljanje referenčnega finančnega zneska iz odstavka 1. V ta namen z MAAE sklene sporazum o financiranju. V sporazumu o financiranju je določeno, da MAAE poskrbi za razpoznavnost prispevka Unije primerno njegovi višini.
4. Evropska komisija si prizadeva skleniti sporazum o financiranju iz odstavka 3 v čim krajšem času po začetku veljavnosti tega sklepa. Komisija obvesti Svet o kakršnih koli težavah v tem postopku in o datumu sklenitve sporazuma o financiranju.

Člen 4

1. Visoki predstavnik poroča Svetu o izvajanju tega sklepa na podlagi rednih poročil MAAE. Ta poročila so podlaga za ocenjevanje, ki ga izvede Svet.
2. Evropska komisija zagotovi informacije o finančnih vidikih izvajanja projektov iz člena 1(2).

Člen 5

1. Ta sklep začne veljati na dan sprejetja.
2. Ta sklep preneha veljati 36 mesecev po dnevu sklenitve sporazuma o financiranju iz člena 3(3) ali šest mesecev po dnevu sprejetja tega sklepa, če sporazum o financiranju v tem času ni sklenjen.

V Bruslju, 6. novembra 2020

Za Svet
Predsednik
M. ROTH

PRILOGA

1. Razdelek 1: Prednostni in medsektorski projekti na področju jedrske varnosti

Projekt 1: Vsesplošna uporaba Spremembe Konvencije o fizičnem varovanju jedrskega materiala (v nadaljnjem besedilu: Sprememba Konvencije) iz leta 2005

Ozadje

MAAE na prošnjo zagotavlja zakonodajno in tehnično pomoč, da bi olajšala pristop k spremembi konvencije in njeno izvajanje. Ta pomoč med drugim zajema:

1. pomoč pri pripravi nacionalne izvedbene zakonodaje, vključno z zagotavljanjem nacionalnih, regionalnih in mednarodnih tečajev in seminarjev za usposabljanje, dvostranske pomoči pri pripravi nacionalne zakonodaje in usposabljanja posameznikov;
2. pomoč pri uvedbi, izvajanju in vzdrževanju državnega sistema fizičnega varovanja, vključno z zagotavljanjem storitev jedrske varnosti, na primer medsebojni strokovni pregledi in svetovalne storitve, nacionalni in regionalni tečaji in delavnice za usposabljanje, namenjeni krepitvi zmogljivosti in razvoju potrebnih človeških virov ter pripravi in izvajanju integriranih načrtov v podporo jedrski varnosti (*ang. Integrated Nuclear Security Support Plans – INSSP*).

Cilji

Cilji bodo pomoč pri razvoju in spodbujanju jedrske varnosti na svetovni ravni, vključno s pripravo in ustrezno uporabo smernic iz zbirke MAAE o jedrski varnosti (*ang. IAEA Nuclear Security Series – NSS*), spodbujanje vsesplošne uporabe Konvencije o fizičnem varovanju jedrskega materiala (v nadaljnjem besedilu: Konvencija) in njene spremembe ter olajšanje izmenjave informacij o jedrski varnosti in krepitev mednarodnega pravnega okvira.

Pričakovani rezultati

1. Pregled Spremembe Konvencije na konferenci držav pogodbenic leta 2021.
2. Mednarodne, regionalne in nacionalne delavnice – na prošnjo držav članic – za spodbujanje vsesplošne uporabe Konvencije in ozaveščanje.
3. Priprava informativnega gradiva za spodbujanje nadaljnjega pristopanja k Spremembi Konvencije.

Dosežki

MAAE prispeva k pristopanju h Konvenciji in njeni spremembi.

Projekt 2: Storitve na področju računalniške varnosti in informacijske tehnologije

Ozadje

Informacijska in računalniška varnost ostaja ključnega pomena za države, ki želijo izboljšati svoje zmogljivosti na področju jedrske varnosti.

Bistvo jedrske varnosti je preprečevanje in odkrivanje kaznivih ali namernih nepooblaščenih dejanj, ki vključujejo ali so usmerjena proti *jedrskem* ali *drugemu radioaktivnemu materialu* ter *objektom* ali *dejavnostim*, ki so povezani s takim materialom, in odzivanje na takšna dejanja. Za jedrsko varnost v državi je v celoti odgovorna država, ki mora zagotoviti varnost jedrskega in drugega radioaktivnega materiala ter z njim povezanih objektov in dejavnosti, za katere je pristojna. Vsaka država si želi zagotoviti jedrsko varnost z vzpostavitvijo sebi primerne lastnega režima jedrske varnosti. Računalniki imajo ključno vlogo pri vseh vidikih upravljanja varnega in zanesljivega delovanja jedrskih objektov, tudi pri računalniški varnosti in vzdrževanju fizičnega varovanja. Bistveno je, da so vsi taki sistemi ustrezno zaščiteni pred zlonamernimi vdori. Informacijska in računalniška varnost se zaradi stalno spreminjajočih se zmogljivosti in značilnosti groženj nenehno razvija, pojavljajo pa se tudi nove tehnike, taktike in procesi ravnanja z grožnjami. MAAE si prizadeva razviti obrambo pred to naraščajočo grožnjo.

Cilji

Izboljšati zmogljivosti držav na področju računalniške in informacijske varnosti v državah.

Pričakovani rezultati

1. Dopolnjevanje in posodabljanje smernic za informacijsko in računalniško varnost, objavljenih v zbirki MAAE o jedrski varnosti (nove in posodobljene smernice), ter z njimi povezanih tehničnih dokumentov in publikacij.
2. Organizacija strokovnih srečanj, posvečenih računalniški varnosti jedrskih objektov, zaradi seznanjenosti z razvojem na tem področju.
3. Tečaji, vaje in delavnice.
4. Tehnična pomoč državam na področju računalniške varnosti.

Dosežki

1. MAAE prispeva k izboljšanju zmogljivosti za informacijsko in računalniško varnost na ravni držav, pristojnih organov in objektov, da bi podprla preprečevanje in odkrivanje incidentov na področju računalniške varnosti, ki lahko neposredno ali posredno ogrožajo jedrsko varnost, ter odzivanje nanje.
2. Izboljšanje mednarodnega sodelovanja s povezovanjem strokovnjakov in oblikovalcev politik, da bi spodbudili izmenjavo informacij in izkušenj na področju računalniške varnosti.
3. Nadaljnje objavljanje smernic in tehničnih dokumentov na področju informacijske in računalniške varnosti v povezavi z jedrsko varnostjo.

Projekt 3: Krepitev kulture jedrske varnosti

Ozadje

Kultura jedrske varnosti je multidisciplinaren pristop, s katerim naj bi delovno silo pripravili na zunanje in notranje grožnje in ki temelji na njihovi pripravljenosti in motiviranosti, da upoštevajo uveljavljene postopke in predpise ter ravnajo previdno. Ker večino sistemov jedrske varnosti načrtujejo, vodijo in upravljajo ljudje, je uspeh režima jedrske varnosti odvisen od oseb, udeleženih v njem. Kultura jedrske varnosti je opredeljena kot eno od 12 temeljnih načel za fizično varovanje jedrskega materiala in objektov v Spremembi Konvencije ter eno od osnovnih načel v Kodeksu ravnanja za varovanje in varnost radioaktivnih materialov. Kultura jedrske varnosti je v izvedbenem vodniku za kulturo jedrske varnosti (NSS št. 7), opredeljena kot sklop značilnosti, odnosov in vedenja posameznikov, organizacij in institucij, ki podpira in krepi jedrsko varnost. NSS št. 7 vsebuje opredelitev koncepta, opis vlog in odgovornosti institucij in posameznikov ter predstavitev značilnosti kulture jedrske varnosti, ki so namenjeni zagotavljanju učinkovite jedrske varnosti.

Projekt je namenjen predvsem podpiranju razvoja človeških virov držav članic z delavnicami, tečaji in seminarji za ozaveščanje, podpiranju samoocenjevanja kulture jedrske varnosti ter spodbujanju izmenjave izkušenj in znanja v zvezi z orodji in metodologijami za samoocenjevanje ter dobrih praks na področju kulture jedrske varnosti.

Cilj

Pomoč državam pri krepitevi njihove varnostne kulture.

Pričakovani rezultati

1. Organizacija mednarodnih delavnic o kulturi jedrske varnosti, da bi podprli razvoj človeških virov držav članic.
2. Razvoj in konsolidacija smernic ter gradiva in orodij za usposabljanje na področju kulture jedrske varnosti, vključno z orodji za samoocenjevanje.

Dosežki

Spodbujanje mednarodne izmenjave izkušenj, znanja in dobrih praks v zvezi z razvojem, spodbujanjem in ohranjanjem trdne kulture jedrske varnosti, ki je združljiva z državnimi režimi jedrske varnosti.

2. Razdelek 2: Upravljanje informacij

Projekt 1: Ocena potreb, prednostnih nalog in groženj na področju jedrske varnosti (misije INSSP)

Ozadje

MAAE posameznim državam, ki za to zaprosijo, pomaga opredeliti in obravnavati potrebe v zvezi z jedrsko varnostjo, in sicer s pripravo in izvajanjem integriranih načrtov v podporo jedrski varnosti (*ang. Integrated Nuclear Security Support Plan – INSSP*) ter razvojem orodij za samoocenjevanje. Za jedrsko varnost v državi je v celoti odgovorna država, ki mora zagotoviti varnost jedrskega in drugega radioaktivnega materiala ter z njim povezanih objektov in dejavnosti, za katere je pristojna. MAAE podpira prizadevanja držav za vzpostavitev učinkovitih in trajnostnih režimov jedrske varnosti; INSSP so v tem kontekstu učinkovit mehanizem. INSSP je pravno nezavezujoč dokument, vendar je njegova odobritev ali potrditev s strani države znak, da se je država obvezala, da si bo prizadevala za izvajanje dogovorjenih izboljšav na področju jedrske varnosti iz integriranega načrta. Načrti INSSP naj bi državam pomagali pri strateškem načrtovanju dejavnosti na področju jedrske varnosti in zagotavljal, da države odgovorno izvedejo izboljšave za okrepitev svojih režimov jedrske varnosti. V okviru načrta se ocenijo potrebe države v zvezi z jedrsko varnostjo; v njem so tudi zajete dejavnosti, ki jih država izvaja ali namerava izvesti, po potrebi tudi v sodelovanju z MAAE ali drugimi mednarodnimi partnerji.

Načrt je zasnovan kot splošen okvir s področji in cilji jedrske varnosti, na podlagi katerih lahko država sistematično pristopa k ugotavljanju potreb v zvezi z jedrsko varnostjo. Državi naj bi zagotovil splošne strateške elemente jedrske varnosti, na podlagi katerih bi se lahko nosilci odločitev in cilji strateškega načrtovanja orientirali, da bi na dolgi rok vzpostavili samozadostne režime jedrske varnosti. INSSP je razčlenjen na šest funkcionalnih področij: (1) zakonodajni in regulativni okvir; (2) ocena groženj in tveganj; (3) sistem fizičnega varovanja; (4) odkrivanje kaznivih in drugih nepooblaščenih dejanj z materialom, ki ni pod upravnim nadzorom; (5) odzivanje na dogodke na področju jedrske varnosti in (6) ohranjanje režima države na področju jedrske varnosti. MAAE poleg misij INSSP organizira tudi strokovne sestanke kontaktnih točk INSSP.

Proces INSSP je podprt s sistemom za upravljanje informacij o jedrski varnosti (*ang. Nuclear Security Information Management System – NUSIMS*), tj. prostovoljnim sistemom, zasnovanim za pomoč državam članicam pri pregledu stanja njihove infrastrukture na področju jedrske varnosti s pomočjo samoocenjevanja ter pri spremljanju napredka pri vzpostavljanju in trajnostnem vzdrževanju učinkovitega režima jedrske varnosti. Informacijska struktura tega sistema odraža ključna operativna področja jedrske varnosti in temelji na publikacijah o temeljih jedrske varnosti in priporočilih zanjo, izdanih v zbirki MAAE o jedrski varnosti.

Cilji

Opredelitev potreb posameznih držav v zvezi z jedrsko varnostjo in sežetek teh potreb v integriranem dokumentu, ki vsebuje potrebne izboljšave na področju jedrske varnosti, ter priprava posebej prilagojenega okvira za usklajevanje in izvajanje dejavnosti na področju jedrske varnosti, ki jih izvajajo država, MAAE in morebitni donatorji.

Vzdrževanje celovite informacijske platforme, ki bo omogočala dobro razumevanje potreb držav v zvezi z jedrsko varnostjo po vsem svetu in podpirala izvajanje načrta za jedrsko varnost.

Pričakovani rezultati

1. Priprava in izvajanje INSSP.
2. Pregled prostovoljnega mehanizma in njegova ponovna uskladitev s strukturo INSSP ali orodje za samoocenjevanje, dano na razpolago državam (NUSIMS).
3. Strokovni sestanki kontaktnih točk INSSP.
4. Dokončanje uporabniškega priročnika INSSP.

Dosežki

Ocena potreb držav prosilk na področju jedrske varnosti in zagotavljanje podpore z vzpostavitvijo strateškega načrtovanja priporočenih dejavnosti na področju jedrske varnosti, da se zagotovi vzpostavitev, vzdrževanje in trajnost učinkovitega režima jedrske varnosti za pomoč državam pri izpolnjevanju obveznosti iz Konvencije in njene spremembe.

3. Razdelek 3: Jedska varnost materialov in povezanih objektov

Projekt 1: Izboljšanje fizičnega varovanja ter evidentiranja in nadzora jedskega materiala za celotni gorivni cikel

Ozadje

Dejavnosti, povezane z jedsko varnostjo jedskega materiala pri uporabi in skladiščenju, jedska varnost jedskega gorivnega cikla in z njim povezanih objektov med njihovo življenjsko dobo, vključno z evidentiranjem in nadzorom jedskega materiala za namene jedske varnosti, ter tehnično izvajanje Konvencije in njene spremembe. Agencija pripravlja smernice ter državam na njihovo prošnjo zagotavlja usposabljanje in pomoč za izboljšanje varnosti jedskega materiala z uporabo evidentiranja in nadzora. Projekt je namenjen predvsem obravnavanju „notranjih groženj“. V programu MAAE o notranjih grožnjah so navedene smernice o preventivnih in zaščitnih ukrepih za jedsko varnost, da se ublažijo notranje grožnje. V okviru projekta bosta obravnavana tudi evidentiranje in nadzor jedskega materiala (NMAC). Sistem NMAC z evidentiranjem vsega jedskega materiala, vključno z informacijami o njegovi lokaciji, pomaga pri preprečevanju in odkrivanju nedovoljenega odvzema jedskega materiala. Glavni namen sistema NMAC je hraniti in sporočati točne, pravočasne, popolne in zanesljive informacije o vseh dejavnostih in operacijah (vključno s premiki), ki vključujejo jedski material. Sistem NMAC na ravni objekta je vzpostavljen v okviru nacionalnega regulativnega okvira in je pod nadzorom pristojnega organa zadevne države. Ne sme se zamenjevati z državnim sistemom za evidentiranje in nadzor jedskega materiala (SSAC), vzpostavljenim zaradi izpolnjevanja mednarodnih obveznosti glede nadzora.

MAAE je namenila znatna sredstva za razvoj hipotetičnega inštituta za jedske raziskave Shapash (*ang. Shapash Nuclear Research Institute – SNRI*). Glavni namen razvoja SNRI je bil omogočiti usposabljanje držav članic o vprašanjih v zvezi z jedsko varnostjo, ne da bi pri tem razkrili občutljive informacije o dejanskih objektih, kar bi lahko ogrozilo njihovo varnost. 3D model SNRI je koristno orodje za usposabljanje na področju jedske varnosti. Z nadaljnjim razvojem SNRI naj bi se povečala učinkovitost 3D modela in izboljšali rezultati usposabljanja na področju jedske varnosti. Vendar so za uporabo tehnologij 3D in VR za namene usposabljanja potrebni specializirano znanje in viri. Cilji usposabljanja morajo biti tesno usklajeni s tehnološkimi rešitvami, ki so potrebne za njihovo uresničitev. MAAE namerava nadalje preučiti morebitne prednosti 3D modela SNRI in v prihodnosti podpirati razvoj izobraževalnega gradiva, povezanega s SNRI.

Cilji:

Zagotoviti smernice in orodja za preprečevanje in zaščito pred nedovoljenim odvzemom jedskega materiala ter notranjo sabotažo jedskega materiala in objektov.

Oceniti, katere države članice MAAE, ki predelujejo, obdelujejo ali skladiščijo jedski material, uporabljajo sistem NMAC ter svojim pristojnim organom in operaterjem nudijo pomoč za zagotovitev uspešnosti programa NMAC. Oceniti, katere države članice MAAE, ki trenutno nimajo sistema NMAC, bi želele zaprositi za pomoč pri vzpostavitvi programa NMAC.

Pričakovani rezultati

1. Priprava publikacij s smernicami iz zbirke o jedski varnosti ter orodij za e-učenje o preprečevanju notranjih groženj in izboljšanju evidentiranja in nadzora materiala za namene jedske varnosti v objektih.
2. Organizacija tečajev ozaveščanja in praktičnega usposabljanja.
3. Organizacija tečajev ozaveščanja in praktičnega usposabljanja o NMAC.
4. Nadaljnji razvoj orodja za usposabljanje Shapash s tehnologijo virtualne resničnosti (VR).

Dosežki

Nadaljnje zagotavljanje podpore državam pri prizadevanjih za vzpostavitev učinkovitih in trajnostnih nacionalnih režimov jedske varnosti, ki prispevajo k preprečevanju notranjih groženj ter izboljšanju evidentiranja in nadzora za namene jedske varnosti v objektih.

Projekt 2: CRP (koordinirani raziskovalni projekt) – konceptni dokument o uporabi ukrepov za fizično varovanje v času COVID-19

Ozadje

Pri tem projektu bo obravnavana uporaba tehnologije za nadzor dostopa in drugih tehnologij za jedrsko varnost med pandemijo v objektih, v katerih se skladišči in uporablja jedrski ali drug radioaktiven material, vključno z objekti jedrskega gorivnega cikla, raziskovalnimi in jedrskimi reaktorji ter objekti za radioaktivne materiale. Med pandemijo, kot je pandemija COVID-19, lahko zdravstveni ukrepi, namenjeni zmanjšanju prenosa virusa, vplivajo na učinkovitost in celo uporabo obstoječih tehnologij in postopkov za jedrsko varnost, kot so ukrepi za nadzor dostopa osebja. V določenih okoliščinah je za premagovanje izzivov zaradi COVID-19 morda primerno uvesti spremembe izvedbenih protokolov ter spremeniti obstoječe tehnologije in prilagoditi nove. V okviru projekta bodo pregledane operativne izkušnje držav članic MAAE pri uporabi ukrepov za nadzor dostopa in drugih ukrepov za jedrsko varnost med v času COVID-19 ter opredeljeni s tem povezani izzivi in dobre prakse. Nato naj bi se opredelile tehnologije in postopki za jedrsko varnost (tudi na področju nadzora dostopa), ki jih je treba izboljšati, ter izvedle laboratorijske ocene morebitnih sprememb in izboljšav z vidika njihovega izvajanja v razmerah, podobnih razmeram v času COVID-19. MAAE bo olajšala izmenjavo operativnih izkušenj in tehničnih informacij med državami članicami, objavljala poročila o projektih in podpirala izvajanje raziskovalnega dela v izbranih laboratorijih držav članic.

Cilji

Projekt bo namenjen zagotavljanju učinkovitih ukrepov za jedrsko varnost v objektih za jedrski in drug radioaktivni material v razmerah, podobnih razmeram v času COVID-19. Cilji projekta vključujejo zlasti naslednje:

1. Pregledati operativne izkušnje držav članic pri izvajanju ukrepov za nadzor dostopa in drugih ukrepov za jedrsko varnost v času COVID-19.
2. Opredeliti s tem povezane izzive in dobre prakse.
3. Preučiti potrebo po spremembi obstoječih tehnologij ali postopkov, povezanih z njihovo uporabo, ali razvoju novih tehnologij, da se upoštevajo zdravstvene zahteve, povezane s COVID-19.
4. Izvesti tehnično oceno predlaganih sprememb novo razvitih tehnologij za nadzor dostopa in drugih tehnologij za jedrsko varnost, da se upoštevajo pandemične razmere.

Pričakovani rezultati

1. Priročnik o dobrih praksah in tehnoloških priporočilih za izmenjavo operativnih izkušenj držav članic na področju jedrske varnosti v času COVID-19.
2. Opredelitev tehnoloških področij, ki jih je treba nadalje razvijati, da se omogočijo učinkoviti ukrepi za nadzor dostopa in drugi ukrepi za jedrsko varnost v razmerah, podobnih razmeram v času COVID-19.

Dosežki

Okrepljeni ukrepi za jedrsko varnost, da se prepreči kraja ali sabotaža jedrskega in drugega radioaktivnega materiala ali objektov za tak material v razmerah, podobnih pandemiji.

Izboljšano odločanje regulativnih organov in industrije glede uporabe tehnologij za nadzor dostopa in drugih tehnologij za jedrsko varnost v času krize.

4. Razdelek 4: Jedrska varnost materialov, ki niso pod upravnim nadzorom

Projekt 1: Infrastruktura za institucionalni odziv glede materialov, ki niso pod upravnim nadzorom

Ozadje

Projekt državam članicam na njihovo prošnjo zagotavlja pomoč pri prizadevanjih za vzpostavitev potrebne infrastrukture za boj proti nedovoljenemu prometu z jedrskim in drugim radioaktivnim materialom. Podpora za infrastrukturo v okviru projekta je razdeljena na storitve za ugotavljanje infrastrukturnih potreb in podporo državam pri vzpostavljanju, izvajanju, spremljanju, ocenjevanju in vzdrževanju njihovega režima jedrske varnosti v zvezi z odzivanjem na dogodke na področju jedrske varnosti, ki vključujejo material, ki ni pod upravnim nadzorom.

Infrastrukturne potrebe države se ocenijo bodisi v okviru postopka Mednarodne službe MAAE za svetovanje na področju jedrske varnosti bodisi z oblikovanjem načrta za odzivanje na področju jedrske varnosti. Še eno področje pristojnosti je zagotavljanje podpore državam, ki želijo uvesti sisteme in izvajati ukrepe za jedrsko varnost pri velikih javnih dogodkih.

Cilj

Pomagati državam pri vzpostavljanju in vzdrževanju učinkovite institucionalne infrastrukture za okrepitev nacionalnih prizadevanj za zaščito ljudi, lastnine, okolja in družbe pred nedovoljeno uporabo jedrskega in drugega radioaktivnega materiala.

Pričakovani rezultati

1. Priprava publikacij s smernicami za infrastrukturo jedrske varnosti ter s tem povezanega gradiva in orodij za usposabljanje.
2. Zagotavljanje podpore državam na njihovo prošnjo pri krepitevi kadrovske in tehnološke zmogljivosti za vzdrževanje učinkovite infrastrukture, da bodo lahko izpolnjevale svoje obveznosti v zvezi z jedrskim in drugim radioaktivnim materialom, ki ni pod upravnim nadzorom.
3. Usklajevanje podpore delovni skupini za odzivanje.
4. Zagotavljanje podpore MAAE pri izvajanju ukrepov za jedrsko varnost pri velikih javnih dogodkih.

Dosežki

MAAE prispeva k večji ozaveščenosti o potrebi po učinkoviti institucionalni infrastrukturi v državi, da se zagotovi izpolnjevanje nacionalnih in mednarodnih obveznosti.

Države podrobno poznajo prednosti in možnosti razvoja svojega režima jedrske varnosti v povezavi z materialom, ki ni pod upravnim nadzorom.

Države imajo jasen časovni načrt za razvoj svojih zmogljivosti odzivanja v zvezi z materialom, ki ni pod upravnim nadzorom.

5. Razdelek 5: Oblikovanje programa in mednarodno sodelovanje

Projekt 1: Oblikovanje programa za izobraževanje in usposabljanje

Ozadje

Agencija ima pomembno vlogo pri zagotavljanju usklajenih programov izobraževanja in usposabljanja, s katerimi se krepijo zmogljivosti v državah za vzpostavitev in vzdrževanje režimov jedrske varnosti. Zadostno število usposobljenega in motiviranega osebja je eden od pomembnih predpogojev za vzpostavitev in vzdrževanje režimov jedrske varnosti v državah. Usposabljanje je pomembno sredstvo za zagotavljanje usposobljenosti in ustrezne uspešnosti osebja. MAAE pomaga državam z izvajanjem usposabljanja na podlagi zahtev in potreb držav ter s podporo pri oblikovanju programov usposabljanja in vzpostavljanju organizacij za usposabljanje na področju jedrske varnosti, vključno s centri za podporo jedrski varnosti (*ang. Nuclear Security Support Centres – NSSC*).

Sistematični pristop k usposabljanju je pristop k usposabljanju, ki zagotavlja logično napredovanje od opredelitve znanja, spretnosti in stališč, potrebnih za opravljanje dela ali vloge na področju jedrske varnosti, do razvoja in izvajanja usposabljanja za zagotovitev teh kompetenc, pa tudi naknadno ocenjevanje tega usposabljanja. Pri tem projektu bo posebna pozornost namenjena uporabi e-učenja in drugih računalniško podprtih orodij za usposabljanje. Ta projekt ni omejen na razvoj izobraževanja in usposabljanja, temveč vključuje tudi usklajevanje med mrežami, kot sta Mednarodna mreža za izobraževanje o jedrski varnosti (*ang. International Nuclear Security Education Network – INSEN*) in Mednarodna mreža centrov za usposabljanje in podporo na področju jedrske varnosti (*ang. International Network for Nuclear Security Training and Support Centres – mreža NSSC*).

Cilji

Namen tega projekta je spodbujanje celostnega pristopa k razvoju človeških virov na področju jedrske varnosti in pomoč državam pri krepitevi njihovih zmogljivosti za razvoj in izvajanje učinkovitih in trajnostnih programov izobraževanja in usposabljanja za razvoj človeških virov na področju jedrske varnosti glede na ugotovljene potrebe.

Vzpostaviti tesnejše sodelovanje in omogočiti obsežnejšo izmenjavo informacij med državami o razvoju in izvajanju programov izobraževanja in usposabljanja za jedrsko varnost prek mreže INSEN in mednarodne mreže NSSC ter informacijskega portala za jedrsko varnost (NUSEC).

Pričakovani rezultati

1. Metodologija za razvoj človeških virov za jedrsko varnost je na voljo državam, te pa jo tudi uporabljajo.
2. Organizacija akademije za vodje na področju jedrske varnosti (*ang. Leadership Academy for Nuclear Security*).
3. Izmenjava izkušenj in dobrih praks pri usposabljanju na področju jedrske varnosti.
4. Zagotovljena podpora državam članicam pri uporabi metodologije za sistematični pristop k usposabljanju.
5. Zagotovljena podpora pri izvajanju stalne, redne analize potreb po usposabljanju, pri ocenjevanju usposabljanja in ustanavljanju odborov za usposabljanje.
6. Podpora dejavnostim mreže NSSC in njihovo usklajevanje za lažjo izmenjavo informacij in virov ter za spodbujanje sodelovanja med državami, ki imajo center NSSC, ali tistimi, ki bi želele tak center ustanoviti.
7. Zagotavljanje pomoči državam pri ustanavljanju centrov NSSC in za njihovo obratovanje zaradi vzdrževanja nacionalnih režimov jedrske varnosti, in sicer s programi za razvoj človeških virov, tehnično in znanstveno podporo.
8. Podpora regionalnemu in podregionalnemu sodelovanju med državami z načrtovanimi ali operativnimi centri NSSC.
9. Mednarodna mreža za izobraževanje o jedrski varnosti (INSEN).
10. Magistrski program na področju jedrske varnosti.
11. Šolanje na področju jedrske varnosti.
12. Tečaji za univerzitetno izpopolnjevanje v okviru izobraževanja o jedrski varnosti.
13. Učno gradivo za izobraževalne programe na področju jedrske varnosti.
14. Priprava spletnih izobraževalnih tečajev v vseh uradnih jezikih MAAE, vključno s prevodi.
15. Pregled preteklih spletnih izobraževalnih tečajev, vključno z revizijo prevodov.

Dosežki

Države so zmožne učinkovito uvesti in izvajati ukrepe za vzdrževanje svojih nacionalnih režimov jedrske varnosti, zlasti s programi za razvoj človeških virov, izobraževanje, usposabljanje, tehnično in znanstveno podporo.

6. Razdelek 6: Krepitev zmogljivosti in izobraževanje na področju jedrske varnosti ob upoštevanju vidika spolov

Ozadje

Program štipendiranja, poimenovan po pionirski fizičarki in dvakratni Nobelovi nagrajenki Marie Skłodowska-Curie, je uvedel generalni direktor Rafael Mariano Grossi na prireditvi MAAE ob mednarodnem dnevu žena marca 2020. Cilj pobude je spodbuditi mlade ženske k študiju in delu na področju jedrske znanosti in tehnologije ali neširjenja orožja, tako da se zagotovi podpora za njihovo izobraževanje in delovne izkušnje. V okviru programa štipendiranja bodo lahko študentke dodiplomskega izobraževanja na področju jedrske znanosti in tehnologije ali neširjenja orožja prejele štipendijo za do dve leti študija. Študentke bodo imele tudi možnost pripravništva na MAAE, da bi dopolnile strokovno znanje, pridobljeno med študijem.

Cilji

Namen programa Marie Skłodowska-Curie je mlade ženske navdihniti in spodbuditi, da bi izbrale poklicno pot na področju jedrske znanosti in tehnologije ter neširjenja orožja, tako da se zelo motiviranim in nadarjenim študentkam ponudi štipendija za programe dodiplomskega študija in tudi možnosti pripravništva na MAAE. Program bo na dolgi rok prispeval k vzponu nove generacije voditeljic na področju naravoslovnih znanosti, tehnologije, inženirstva in matematike, ki bodo vodile znanstveni in tehnološki razvoj v svojih državah.

Rezultati

V okviru programa bodo financirane štipendije za vsaj 100 študentk; predvideni skupni stroški za dvoletno obdobje znašajo približno 4 do 6 milijonov EUR.

Dosežki

Ženskam zagotoviti znanstveno izobrazbo in delovne izkušnje, da se spodbudi enaka zastopanost pri uporabi jedrskih tehnologij za soočanje s skupnimi svetovnimi izzivi, vključno z jedrsko varnostjo.
